

Ärende: VN/31974/2021

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer till lagförslaget om integrationslagen

Lagen om främjande av integration förnyas och beräknas träda i kraft 2024. I och med den nya integrationslagen och i samband med välfärdsreformen stärks och tydliggörs kommunernas ansvar för ordnandet av integrationsfrämjande tjänster. Kommunernas ansvar för integrationsfrämjande service kommer att öka betydligt från året 2024. En målsättning i det nya lagförslaget är att stärka invandrares sysselsättning, sysselsättningsfrämjande färdigheter, språkkunskaper och delaktighet i samhället.

För Raseborgs del, där integrationstjänsterna redan i detta skede är en del av sysselsättningsavdelningen och inte en del av socialarbete, blir den initiala förändringen i och med SOTE-reformen 2023 inte så stor. Den stora förändringen kommer i och med att integrationslagen och reformen av arbets- och näringstjänsterna 2024. Dessa lagförändringar kommer att kräva betydande samarbete och utveckling av både integrationstjänsterna samt av de sysselsättningsfrämjande tjänsterna i kommunen. Då Raseborg stads deltar i kommunförsöket för sysselsättning och genom att integrationstjänsterna och sysselsättningstjänsterna redan i detta skede är en del av samma avdelning, är grunden för detta samarbete redan lagt men det verkliga arbetet mot reformerna 2024 har ännu inte påbörjats.

I enlighet med det nya lagförslaget skall alla personer med invandrabakgrund oberoende av status eller tid i landet ha möjlighet att få handlednings- och integrationstjänster med lågtröskel. Raseborgs stads invandrartjänster erbjuder redan denna form av handledningstjänster till skillnad från vissa andra kommuner där man kräver klientskap, att personen har integrationstid eller har uppehållstillstånd baserat på behov av internationellt beskydd för att kunna få integrationstjänster. Raseborgs stads invandrartjänster behöver dock utvärdera resurserna och utveckla servicen för att säkerställa att man når alla som behöver dessa tjänster samt att handlednings och informationstjänsterna håller tillräckligt hög nivå.

I det nya lagförslaget skall invandrares integrationstid förkortas till två år med möjlighet till förlängning på grund av särskilda skäl (tex. föräldraledighet eller då personen inte är läs- och skrivkundig). Integrationstid syftar i detta sammanhang på den tiden en person med

invandrarbakgrund kan delta i integrationsundervisning, studera språk eller andra studier som bedöms befärja personens integrationsprocess och beviljas arbetsmarknadsstöd för studierna. Den nuvarande integrationstiden på 3–5 år är i nuläge inte nödvändigtvis tillräcklig för att personen med invandrarbakgrund skall ha etablerat sig på arbetsmarknaden eller hunnit erlagga en yrkesexamen. Om målet med att begränsa integrationstiden oh således effektiva och försnabba integrationen av invandrare så behövs också större satsningar på bland annat språkundervisning, yrkesutbildning och andra arbetsförberedande och sysselsättningsfrämjande tjänster.

Grundläggande eller sektorsövergripande bedömning av servicebehovet inom kompetens och integration samt integrationsplan (12-22 §)

Lagförslaget tydliggör kommunens ansvar för bedömning av servicebehovet inom kompetens och integration samt integrationsplan. I nuläge är det kommunförsöket /TE-byråerna som har det huvudsakliga ansvaret. Det nya lagförslaget kommer att kräva sektorövergripandesamarbete mellan sysselsättningsfrämjande tjänster, integrationstjänster samt socialtjänster i uppgörande av dessa planer. Tydliga modeller för detta samarbete behövs. Att det i framtiden med alla invandrare görs upp en sådana bedömningar och planer förbättrar förutsättningarna för en effektiv integrationsprocess. I nuläge kan tex. kvinnor som är hemma med barn bli utan integrationsplan då det saknas klara processer för hur kommunen skall få vetskap om eller kontakt till dessa personer.

Integrationsutbildning (24-25 §) och stöd för frivilliga studier (26-30 §)

I enlighet med det nya lagförslaget så svarar kommunen för att det i kommunen finns integrationsutbildning i den grad att tillgången motsvarar behovet hos de integrationsklienter som bor i kommunen. I dagsläge är de långa väntetiderna till integrations- och språkutbildningar i regionen ett stort problem. Kötiderna för invandrare i Raseborg har varit de längsta i Nyland. I det nya lagförslaget förkortas ju även integrationstiden, vilket innebär att invandrarens integrationstid måste tas tillvara så effektivt som möjligt och att språkundervisning, integrationsundervisning eller annan ändamålsenlig service måste finnas tillgänglig för personen under hela integrationstiden. För att säkerställa detta behövs både samarbete inom kommunen som mellan kommunerna. Mindre kommuner som Raseborg kommer att behöva samarbeta med andra kommuner för att säkerställa tillgången till integrationsundervisning inom ett rimligt avstånd och utan längre väntetider.

En förhoppning är att genom det ökade ansvaret för ordnandet av integrationsundervisning, så får kommunen bättre möjligheter att påverka utformningen av integrationsundervisning. I Raseborgs fall, bland annat på så sätt att man kan ta hänsyn till Raseborgs tvåspråkighet och säkerställa den svenskspråkiga integrationen.

Allmänna kommentarer till kommunens integrationsprogram (11 §) och flerspråkig samhällsorientering (23 §)

I enlighet med det nya lagförslaget skall kommunerna utarbeta en servicemodell för integrationsprocessen. Integrationsprogram syftar i detta sammanhang inte till det kommunala integrationsprogrammet vilket är ett styrdokument för integrationsarbetet inom kommunen och på myndighetsnivå. Detta integrationsprogram skulle vara en tydligt definierad servicemodell utifrån vilken den enskilda invandraren skulle få tillgång till vissa tjänster och service. Integrationsprogrammet skulle bland annat innehålla en bedömning av behovet av kompetens- och

integrationstjänster, utarbetandet av en integrationsplan, en flerspråkig samhällsorientering, utbildning och tjänster, samt övrig utbildning och övriga tjänster som främjar språkkunskaper i finska och svenska, läs- och skrivkunskaper, samhälls- och arbetslivsfärdigheter samt sysselsättning och företagsamhet, vägledning och rådgivning under programmet, en slutbedömning av språkkunskaperna, en slutbedömning av behovet av kompetens- och integrationstjänster i slutet av programmet samt fortsatt vägledning till arbets- och näringslivet, utbildning eller behövliga tjänster. Det är alltså fråga om en gedigen servicemodell som kräver samarbete mellan olika enheter/myndigheter inom kommunen och välfärdsområdet och resurser både gällande utvecklingsarbetet samt för implementeringen på individnivå.

Samhällsorientering har i nuläge i vissa fall ordnats per distans på invandrarens egna modersmål som en arbetskraftspolitisk utbildning. Samhällsorienteringen bli i och med lagreformen en obligatorisk del av integrationsprocessen och ansvaret för att erbjuda dessa utbildningar ligger hos kommunerna. Samarbete över kommungränserna blir i arrangerandet av dessa kurser extra viktigt då dessa kurser skall ordnas på det egna modersmålet. Samhällsorientering är dock en viktig del av den kunskap som en nyanländ invandrare kan tänkas behöva.

Tjänster för barn och unga som anländer som minderåriga utan vårdnadshavare (3 kap.)

Denna del berör inte Raseborgs stad, förutom i enskilda fall på individnivå, då vi inte har familjegrupper i kommunen. Ansvaret i fortsättningen hos välfärdsområdet.

Anvisande till kommun (4 kap.)

Detta innebär inga större förändringar för Raseborgs stad då ansvaret för flyktingmottagningen redan i nuläge ligger hos invandratjänsten vilka således har denna beredskap.

Kommunens, välfärdsområdets och statens uppgifter (5-7 kap.)

Ett tydliggörande gällande ansvarsfördelning mellan socialvården och integrationstjänsterna är behövlig; vilka tjänster är främjande av integration och vilka tjänster faller under socialvårdslagen samt hur samarbetet mellan välfärdsområdet och de kommunala integrationstjänsterna i praktiken skall fungera. Hur garanteras personer med invandrarbakgrund tillgång till tjänster inom socialvårdslagen?

Statliga uppgifter som tidigare varit under TE-byråernas ansvar förs över till kommunerna. Garantier och stöd behövs till kommunerna för att säkerställa att kommunerna har förutsättningar att sköta dessa uppgifter. Det finns risker för ojämlikbehandling och service för personer med invandrarbakgrund beroende på hemkommun.

Statens ersättningar (8 kap.)

De kalkylerade ersättningarna som kommunerna kommer att erhålla från och med 2024 skall täcka kostnaderna för bedömning av kunnande och bedömning av behov av integrationservice, uppgörande av integrationsplan, ordnandet av handlednings- och integrationstjänster, mångspråkig samhällsorientering, integrationsundervisning, tolkning och övriga tjänster. Huruvida de kalkylerade kostnaderna samt statsersättningarna som kommunerna kommer att erhålla täcker de verkliga

kostnaderna är ovisst. Summorna för de kalkylerade ersättningarna samt storleken på statsunderstöden har inte ännu offentliggjorts.

Enligt den nuvarande integrationslagen ersätts tolkkostnader i enlighet med verkliga kostnader för personer som beviljats internationellt beskydd till och med att personen erhåller medborgarskap. I det nya lagförslaget så skulle tolkkostnaderna bli en del av den kalkylerade ersättningen och delas mellan välfärdsområdet, 65% och kommunen 35%. Detta skulle innebära en märkbar försämring gällande tillgången till tolktjänster och antagligen skulle inte den kalkylerade tolkersättningen täcka utgifterna för tolkning inom kommunen. Tolkningstjänster behövs inom de framtida kommunala tjänsterna inom bildningen (tex. vid uppgörande av planer, utvecklingssamtal och inskolningssamtal) samt inom invandrantjänsterna då tolkningsbehovet är stort speciellt i samband med flyktingmottagning. Rätten till tolkning bedöms utifrån bland annat språklagen (kap 2 § 10) och Lag om patientens ställning och rättigheter (kap 2 § 10).

Tillgång till information och informationssystem (9 kap.)

Raseborgs stads invandrantjänster använder sig av klientsystemet OMNI360/Proconsona. Utifrån nuvarande information så kommer detta klientsystem inte vara tillgängligt för kommunerna från och med årsskiftet. Det utarbetas ett statligt enhetligt system från och med 2024–2025. Det har inte erbjudits något alternativt klientsystem för åren 2023–2024. Förhoppningen är det trots allt möjligt att fortsätta med OMNI360 tills det nya statliga klientdokumentationssystemet finns tillgängligt.

Allmänna kommentarer till andra lagförslag

-

Konsekvensbedömning och andra iakttagelser av motiveringen

-

Söderlund Johanna
Raseborgs stad